

This project is funded by the European Union

**Финансиране по модел за дялово
участие на потребителите във
възобновяеми енергийни източници**
Представяне на Модел за дялово участие
на потребителите

Отпечатък

Видавател

Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)
Große Scharnstraße 59,
D-15230 Frankfurt (Oder)

публикация

co2online gemeinnützige GmbH
Hochkirchstraße 9, 10829 Berlin
E-mail: info@co2online.de
Internet: www.co2online.de | www.score-h2020.eu

автори

Prof. Jens Lowitzsch | Europa-Universität Viadrina
Felicia van Tulder | Europa-Universität Viadrina
Florian Hanke | Europa-Universität Viadrina
Claire Gauthier | Europa-Universität Viadrina
Editing: Anna Francova | Frank Bold Advocati

Дизайн

Hanna Günther | co2online
Olivia Helbig | co2online

Оформление и чертежи

Jonathan O'Reilly
Marianne Guhl

Дата на публикуване

Септември 2020 г.

Pro další právní, finanční a technické informace
nás prosím neváhejte kontaktovat.

www.score-h2020.eu

Финансиране по модел за дялово участие на потребителите във възобновяеми енергийни източници

Представяне на Модел за дялово участие на потребителите

Съдържание

Въведение 6

1 Дефиниране на Модел за дялово участие на
потребителите (CSOP) 8

2 Моделът за дялово участие на потребителите (CSOP)
стъпка по стъпка 11

3 Ползите от CSOP за заинтересованите страни 14

4 Обосновката за CSOP 20

5 История на CSOP и добри практики 22

6 SCORE – новаторски CSOP за електроенергия
от възобновяеми източници 24

7 Често задавани въпроси (FAQ) 28

Въведение

SCORE – в подкрепа на потребителите за придобиване на съ-собственост върху източници на възобновяема енергия

SCORE е проект, финансиран от Европейския съюз по програмата „Хоризонт 2020“, улесняващ потребителите на електроенергия, желаещи да станат собственици или съсобственици на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ).

Финансовите, техническите и социалните иновации са съществени предпоставки за успешен преход от изкопаеми горива към използването на възобновяеми източници на електроенергия. За да се балансира потреблението с променливото предлагане на децентрализирано произвеждана енергия и за да се повиши социалната приемливост на нови технологии като интелигентни измервателни уреди, е необходимо да се изгради нова енергийна инфраструктура и да се мотивират потребителите да променят своите потребителски навици.

В този контекст, потребителската (съ)собственост върху източници на възобновяема енергия се оказва крайгълен камък за цялостния успех на енергийния преход. Когато потребителите придобият собственост върху ВЕИ, те се превръщат в просуматори, т.е. потребители, произвеждащи част от енергията, която консумират, като по този начин намаляват общите си разходи за енергия. В същото време, те получават втори източник на доход от продажбата на излишната продукция. Това, от своя страна, води до положителни поведенчески промени по отношение на потреблението на енергия.

Прилагане на Модел за дялово участие на потребителите

Целта на SCORE е да улесни придобиването на (съ)собственост върху ВЕИ за потребителите пилотно в три региона – в Италия, Чехия и Германия, а по-късно и в различни други градове – последователи на идеята в цяла Европа.

SCORE подчертава демократичния потенциал на модел за дялово участие, който ще спомогне за включването на жени и домакинства с ниски доходи. Привличането на тези недостатъчно обхванати групи, които чрез финансово овластяване могат да се превърнат в просуматори, е основен елемент в борбата с енергийната бедност

Ние прилагаме Модел за дялово участие на потребителите (Consumer Stock Ownership Plan /CSOP/) във ВЕИ проекти, като се използват утвърдени добри практики, актуализирани чрез финансови способности за приобщаване на уязвими групи. За целта са разработени ефективни и иновативни, ангажиращи мерки, съобразени със специфичните нужди на тази част от населението. Местните и регионалните власти, които се включват в проекта, както и съществуващите местни енергийни проекти, получават правна и техническа помощ при разработването на индивидуални модели на участие.

ЕС проправя пътя за CSOP в пакета от 2018 – 2019 г. „Чиста енергия за всички европейци“

През декември 2018 г. Европейският съюз прие правна рамка за просуматорството като част от преработената Директива за възобновяемата енергия (RED II). След юни 2021 г., когато се очаква Директивата да бъде транспонирана в националното законодателство, потребителите като просуматори ще имат право да консумират, съхраняват или продават енергия, произведена от собствени ВЕИ, както индивидуално (напр. домакинства и микропредприятия) или съвместно с други лица (напр. наематели) в проекти за производство на възобновяема електроенергия (член 21, RED II), така и колективно, като част от общности за възобновяема енергия (OBE), организирани като независими юридически лица (член 22, RED II).

Общностите за възобновяема енергия изискват определен модел на демократично управление, фокусиран върху местните партньори. За да се квалифицира като „общност за възобновяема енергия“ съгласно RED II, трябва ефективният контрол, т.е. мнозинството имащи право на глас, което като правило се определя от мажоритарните дялове, да се държи от членовете на общността, намиращи се в близост до съответната инсталация. Освен това автономията на OBE съставена от отделни членове, трябва да се гарантира от принципа, че нито един акционер не може да притежава повече от една трета от акциите.

Моделът за дялово участие е прототип на този бизнес модел и показва как могат да се приложат тези нови правила. CSOP позволява включването на общини и/или бизнес инвеститори като малки и средни предприятия (МСП). Освен това този модел предоставя възможности за постигане на икономии от мащаба, като в същото време запазва предимствата на индивидуалното участие на потребителите.

Клъстери за възобновяема електроенергия – бъдещето на енергийните системи

Общностите за възобновяема енергия могат да се разглеждат като архетипен модел на управление на една нововъзникваща форма на енергийни системи, а именно - клъстери за възобновяема енергия. Тази концепция за законосъобразен контрол и администриране на (местно) производство, доставка и управление на енергия е огледалният образ на техническата и инженерната концепция за клъстери за възобновяема енергия.

Такива клъстери обикновено включват мерки за потребителска гъвкавост, енергийна ефективност, съхранение и търговия между членовете на енергийните общности, както и между енергийните общности и пазара.

За да функционират съществуващите технически решения (напр. интелигентни измервателни уреди) и тези, които все още навлизат (напр. технологии на разпределено счетоводство като блокчейн), са необходими промени преди всичко в поведението на потребителите. Следователно от решаващо значение е да се свържат технологичните решения с доброто управление, както е изтъкнато от европейското законодателство в Директивата за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (RED II) и Директивата относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия (IEMD) и както е залегнало в CSOP.

1

Дефиниране на Модел за дялово участие на потребителите (CSOP)

Дефиниране на Модел за дялово участие на потребителите (CSOP)

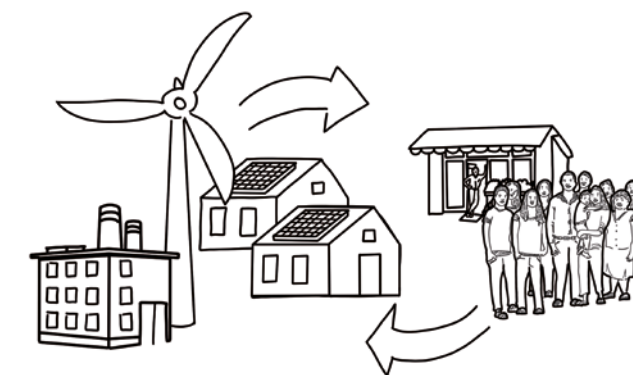
Моделът за дялово участие на потребителите дава възможност на потребителите – особено на тези, които нямат спестявания или достъп до капиталов кредит – да придобият дял от собствеността в доставчика им на енергия, като по този начин те стават просуматори:

- CSOP е центриран върху потребителите инвестиционен модел за общи услуги, осигуряващ тяхното участие както във финансово отношение, така и в процеса на вземане на решения.
- CSOP позволява съвместни инвестиции от страна на общини, малки и средни предприятия и други местни партньори. Акционерите не носят каквато и да е лична материална отговорност.
- Посредническата компания управляваща CSOP (по правило частно дружество с ограничена отговорност; евентуално може и кооператив или друг вид юридическо лице), инвестира в ново или съществуващо БЕИ съоръжение и го експлоатира от името на съсобствениците.

CSOP може се използва за инвестиция във всякакъв вид обществена услуга, било то вода, електроенергия, транспорт или други подобни. Когато се използва за инвестиране в съоръжения за възобновяема енергия, моделът за дялово участие на потребителите допринася за енергийния преход и смекчаването на последиците от изменението на климата, спомагайки за развитието на местното, децентрализирано производство на енергия.

Моделът за дялово участие на потребителите е инвестиционен модел, ориентиран към предоставянето на услуги за потребителите. Той улеснява съвместните инвестиции на общини, МСП и други местни заинтересовани лица. В същото време позволява съвместни инвестиции от страна на стратегически не-местни инвеститори.

Дефиниране на Модел за дялово участие на потребителите (CSOP)

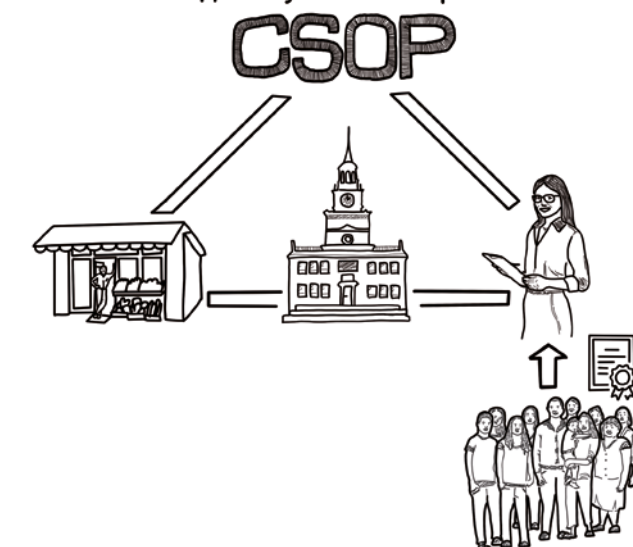

Цели

Основните цели на Модела за дялово участие са следните:

- umožnit да даде възможност на потребителите/домакинствата да станат собственици или съсобственици на малки съоръжения, които да ги снабдяват с електроенергия, като така те могат да се възползват от печалбите и да участват активно в процеса на вземане на решения;
- да обедини инвестициите и правото на глас на потребителите спрямо другите участващи инвеститори (обществени или частни);
- да осигури съвети, консултации и представителство на интересите на индивидуалните потребители в проекти с много заинтересовани страни. индивидуалните потребители в проекти с много заинтересовани страни.

План за дялово участие на потребителите

Специфични характеристики

Отличителни черти на инвестиционния модел CSOP в сравнение с други традиционни форми на участие са:

- достъп до капиталов кредит чрез обединяване на индивидуалните инвестиции в посредническото дружество; в Модела за дялово участие може да се използва кредит, обезпечен от сумата, събрана от индивидуалните участия, и така да се увеличи размерът на инвестицията.
- Оптимизиране и опростяване на вземането на решения чрез представителство, което защитава интересите на отделните потребители акционери.
- Изплащане на заема за придобиване на собственост от бъдещите печалби, включително продажбата на свръхпроизводство на електроенергия; след като кредитът бъде изплатен, печалбата се разпределя между съсобствениците.

Инвестицията, извършена по Модела за дялово участие на потребителите, има предимството да бъде:

- 1. С променлив мащаб и по този начин по-конкурентоспособна:**
CSOP използва най-модерната технология за постигане на икономически ефективно производство.
- 2. Печеливша:**
Като се възползва от икономии от мащаба, производствените разходи за единица продукт намаляват с увеличаването на капацитета, като

същевременно осигуряват свръхпроизводство, което да се продава на трети страни или на електроснабдителната мрежата. Печалбите от тези продажби намаляват амортизационния период.

3. Нископрагова:

Тъй като активите и акциите са заложили като обезпечение за банковия заем, който да бъде изплащан от бъдещи печалби, потребителите не трябва да инвестират собствени доходи или спестявания.

4. Интегрирана:

Моделът за дялово участие на потребителите се основава на стандартни финансови и правни концепции и по този начин е съвместим със съществуващите разпоредби и изисквания, включително новите европейски правила по отношение на енергийните общности.

5. Допълваща мерките за енергийна ефективност:

Моделът за дялово участие на потребителите може също да комбинира инвестициите в изграждането на съоръжения за производство на възобновяема електроенергия с мерките, насочени към намаляване консумацията на електроенергия. При по-малко потребление може да се продава повече електроенергия, като по този начин се съкращава амортизационният период.

2 Моделът за дялово участие на потребителите стъпка по стъпка

Моделът за дялово участие на потребителите стъпка по стъпка

В Модела за дялово участие на потребителите във БЕИ съоръжения потребителите са съсобственици на проект за БЕИ чрез посредник – оперативна компания CSOP (обикновено частно дружество с ограничена отговорност, като е възможно посредникът да бъде и кооперация или друг вид юридическо лице). Индивидуалните или малки съсобственици се представляват от доверително дружество (юридическо лице), което действа в техен интерес и ги представлява пред органите на оперативната компания CSOP (напр. борда на директорите).

Потребителската инвестиция във БЕИ съоръжение може да бъде иницирана от група частни потребители на електроенергия заедно с тяхната община и/или местни малки или средни предприятия.

При реализирането на инвестицията е нужно да се предприемат следните стъпки:

1. Създаване на доверително дружество (обикновено друго частно дружество с ограничена

отговорност; при малки проекти това може да бъде физическо лице), което администрира потребителските сметки.

2.а Сключване на доверително-/инвестиционни споразумения (доверител – потребители), определящи броя на акциите в CSOP (като по правило броят на акциите е пропорционален на потреблението на електроенергия във всяко домакинство, но е възможно прилагането и на други принципи).

2.б Принос от страна на участващите домакинства към първоначалния дялов капитал, който е тяхната инвестиция (от 100 до 250 евро от всяко домакинство, в зависимост от вида на БЕИ проекта).

3.а Създаване на посредническа организация (оперативна компания), която инвестира в съществуваща или нова енергийна централа.

3.б Придобиване на акции в оперативната компания CSOP от страна на съинвеститори, които могат да бъдат общината и/или местни МСП

4. Сключване на стандартни споразумения за доставка на електроенергия между потребителите и оперативната компания CSOP.

Финансова структура на План за дялово участие

Снимка на rawpixel.com от Pexels

5. Теглене на банков кредит от оперативната компания CSOP от името на потребителите акционери и предоставяне на гаранция за обезпечаване на заема (стойността на централата плюс тази на акциите), като по този начин потребителите не носят лична отговорност.

6. Снабдяване на потребителите акционери с електроенергия от БЕИ съоръжението, като излишъкът се продава; всички приходи се вливат в операционната компания.

7. Изплащане на заема: лихвите и главницата се обслужват с приходите от продажбата на излишъка от електроенергия, произведена от БЕИ централата, и с месечните плащания от страна на всяко домакинство за потребената електроенергия.

8. След изплащането на заема за придобиване на капитала, печалбите от електроцентралата се предоставят на потребителите акционери като дивиденди според броя на притежаваните от тях акции.

Революционният аспект на Модела за дялово участие на потребителите във БЕИ съоръжения се състои в това, че потребителите акционери получават втори източник на доход от инвестицията в капиталовата собственост, за която не се изискват спестявания. Финансирането се осъществява чрез бъдещите печалби от инвестицията, т.е. чрез приходите от продажби на електроенергия.

За повече правна, финансова и техническа информация относно структурата на финансиране и етапите в Модела за дялово участие на потребителите (CSOP), моля, не се колебайте да се свържете с нас.

3

Ползите от CSOP за заинтересованите страни

Ползите от CSOP за заинтересованите страни

Предимствата на CSOP за потребителите

Потребителите, придобили собственост върху производствено предприятие, което им доставя електроенергия, като акционери имат право на част от печалбата, както и на участие във вземането на управленски решения.

Моделът за дялово участие на потребителите може да бъде стартиран или от самите потребители, или от друг субект, напр. общината, в която живеят.

Акционерното участие на потребителите, инвестиращи в CSOP, се обединява от доверителното дружество, оглавявано от професионалист, който представлява потребителите акционери в оперативната компания CSOP.

От финансова гледна точка участието включва:

- **Финансово участие:**
Не се изискват значителни активи или спестявания, тъй като заемът се изплаща от бъдещи печалби и се обезпечава от БЕИ съоръжението.
- **Няма индивидуална отговорност:**
Оперативната компания CSOP поема банковия заем, така че отговорността на отделните потребители е ограничена до стойността на техните акции.
- **Допълнителен източник на доход:**
Потребителите се възползват от плодовете на своите инвестиции, след като кредитът бъде изплатен. Тогава печалбите се разпределят между потребителите акционери пропорционално на дяловата им собственост.
- **Отложено данъчно облагане:**
Потребителите се възползват от отложено данъчно облагане, тъй като доверителното дружество ги защитава; данъците не се дължат, докато акциите не бъдат прехвърлени или продадени.

От оперативна гледна точка потребителите се възползват от:

- **Ниски разходи за влизане и излизане от SCOP:**
Потребителите могат лесно да купуват или продават своите акции. Когато например едно домакинство се премести от региона, то може да прехвърли своите дялове на новите жители. Променя се само страната в договора с доверителното дружество; няма нужда от допълнителна регистрация в Агенцията по вписванията.
- **Опростено разпределение на акциите:**
Акциите се разпределят между потребителите акционери пропорционално според тяхното (месечно) потребление на електроенергия, като са възможни и други принципи на разпределение
- **Гъвкаво вземане на решения:**
В договора с доверителното дружество се определя кои решения се вземат от потребителите акционери и кои се делегират на доверителното дружество. Вземането на решения за ежедневните операции е прехвърлено върху дружеството (и други съинвеститори). Благодарение на професионалните съвети и ясните и прости правила не се изисква участие, отнемащо време, или експертни познания при вземането на стратегически решения. Потребителите акционери са не само защитени от манипулации, но активното им участие им предоставя възможност за разширяване на техните знания.
- **Силно представителство на интересите на потребителите акционери, по-силна позиция за договаряне:**
Потребителите акционери се възползват от по-силната позиция за договаряне спрямо останалите съсобственици в оперативната компания CSOP, тъй като могат да избегнат фрагментацията в правото на глас и да разчитат на експертния опит на доверителното дружество. Акциите им се гласуват „анблок“ след вътрешния процес на вземане на решения.

Предимства на CSOP за местните власти

Инвестирането в CSOP има много предимства за местните власти:

- **Местните власти изпълняват лидерската си роля:**
Моделът за дялово участие на потребителите може да бъде инициран от общината, в която живеят потребителите. Местните власти могат да прокарат политиката за използването на възобновяема енергия и за енергийна ефективност чрез обединяване на различни заинтересовани страни и съгласуване на техните интереси.
- **Гъвкаво финансово участие:**
Местните власти са подчинени на строги фискални правила и бюджетни ограничения, които често им пречат да отключат пълния си потенциал като водачи в промените. Като обединява финансовите ресурси на местните потребители (както на физическите лица, така и на МСП), CSOP намалява натиска върху местните власти да бъдат единствен инвеститор в проектите в общините.
- **Гарантирано представителство:**
Задължителното представителство в управителните и надзорните органи често се възприема като пречка за общинските инвестиции в граждански проекти. За разлика от кооперацията (енергийните кооперативи), Моделът за дялово

участие на потребителите е предмет на корпоративното законодателство, гарантиращо представителството на местните власти в управителните и надзорните органи.

Акционерното участие на потребителите в оперативната компания CSOP се обединява от доверително дружество, което се управлява и представлява от експерт.

За местните власти това означава:

- **Опростена комуникация:**
Един посредник, един телефонен номер.
- **Един посредник, един телефонен номер.**
Колебанията сред потребителите акционери не оказват влияние върху цялостната структура на акционерите в оперативната компания CSOP. Потребителите акционери се интересуват от дългосрочното функциониране на бизнеса, а не от краткосрочните колебания, които могат да се появят през годините
- **Ефективно вземане на демократични решения:**
Тъй като включването на потребителите се постига чрез посредничество, инвеститорите имат гаранцията, че участието на потребителите не оказва влияние върху професионалното управление на ежедневните операции. В същото време потребителите, ако желаят, могат да обсъждат, решават и научават повече за работата на електрическата централа.

Снимка на rawpixel.com от Pexels

Снимка на rawpixel.com от Pexels

Предимства на CSOP за съинвеститорите

Съинвеститорите – независимо дали са местни (малки или микропредприятия, общински компании, неправителствени организации) или стратегически (инженери, доставчици на електроенергия, мрежови оператори) – могат да си партнират с потребителите и общините при прилагането на Модела за дялово участие на потребителите.

Инвестирането в CSOP е привлекателно за търговските инвеститори, тъй като правото на глас е пропорционално на акционерното участие, за разлика от други граждански електроенергийни модели, при които често се прилага кооперативният принцип „един член – един глас“.

Инвестирането в CSOP е привлекателно за търговските инвеститори, тъй като правото на глас е пропорционално на акционерното участие, за разлика от други граждански електроенергийни модели,

при които често се прилага кооперативният принцип „един член – един глас“.

За съинвеститорите това означава:

- **Опростена комуникация:**
Един посредник, един телефонен номер.
- **Един посредник, един телефонен номер.**
Смяната на потребителите акционери не засяга цялостната акционерна структура на оперативната компания CSOP.
- **Ефективно, демократично вземане на решения:**
Тъй като включването на потребителите се постига чрез посредничество, инвеститорите имат гаранцията, че участието на потребителите не оказва влияние върху професионалното управление на ежедневните операции. В същото време попечителят може да предвиди поведението на потребителите акционери при гласуване и да гарантира, че то не е манипулирано от други акционери.

Снимка на rawpixel.com от Pexels

Предимства на CSOP за финансовите институции

Кредитирането на CSOP включва ниски транзакционни разходи за търговските банки. Това е в резултат на обединяването на индивидуални инвестиции. Избягват се отделни микрокредити. Поема се един банков заем от името на всички потребители, като по този начин се избягва рискът от отклоняване на средства за други цели.

Рентабилността на проекта се гарантира от:

- Мащаба на инвестицията, която е достатъчно голяма, за да гарантира, че произведената електроенергия надвишава тази, която е необходима на потребителите, така че излишъкът може да бъде продаден, за да допринесе за изплащането на заема.
- Стимулите или преференциалните условия за общностите за възобновяема енергия или за гражданските проекти изравняват условията между търговските и нетърговските проекти.

Моделът за дялово участие на потребителите (CSOP) е в съответствие с политическите приоритети и регулаторните изисквания и те могат да си

осигурят допълнителна финансова подкрепа от обществени финансови институции, от национални или европейски банки за развитие (например KfW, BPI / Caisse des depots, BGK, BDB, EIB) или от европейските структурни и инвестиционни фондове (Фонда за справедлив преход, Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския фонд за стратегически инвестиции).

В отговор на изискванията за създаване на общности за възобновяема енергия (ОВЕ) по новата рамка на ЕС за просуматорството в Директивата за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (RED II) (вж. стр. 7 по-горе), CSOP е форма за обединяване на граждани, общини, МСП и търговски инвеститори под общ модел на управление.

Докато се привеждат в съответствие интересите на всички участващи страни, не бива да се забравя, че самото квалифициране на общността като ОВЕ е изключително важно изискване за получаване на преференциални условия – напр. опростени административни процедури, благоприятни тарифи, помощ и подкрепа – съгласно „благоприятната рамка“ за общностите за възобновяема енергия, както е определено в чл. 22 на RED II. Тези условия, от своя страна, повишават икономическата осъществимост на проектите за БЕИ и намаляват съпътстващия риск – два важни въпроса за кредиторите, финансиращи тези проекти.

„Подпомогнат“ CSOP – адаптиране на CSOP към нуждите на уязвимите потребители

Предизвикателството:

Понастоящем повече от 50 милиона потребители в Европа, сред които домакинства с ниски доходи и самотни жени, срещат затруднения при плащането на сметките си за електроенергия. Тези потребители са жертва на енергийната бедност, произтичаща главно от високите разходи за добив и пренос на електроенергия и ниските доходи на домакинствата. Цената на електроенергията и неравенството се увеличават в цяла Европа.

Понастоящем повече от 50 милиона потребители в Европа, сред които домакинства с ниски доходи и самотни жени, срещат затруднения при плащането на сметките си за електроенергия. Тези потребители са жертва на енергийната бедност, произтичаща главно от високите разходи за добив и пренос на електроенергия и ниските доходи на домакинствата. Цената на електроенергията и неравенството се увеличават в цяла Европа.

За да бъде обаче енергийният преход успешен, ползите от него трябва да бъдат разпределени равномерно в обществото. Първата стъпка е да се даде възможност на уязвимите групи да станат просуматори, което е начин да се смекчи енергийната бедност, т.е. на тези хора е нужно да се предостави достъп до финансиране. Това прави CSOP чрез своя подход на финансиране чрез обединяване на индивидуалните инвестиции за получаване на изгоден финансов кредит.

Въпреки това за някои групи уязвими потребители дори малкият капитал, необходим за включване в стандартен модел за дялово участие, е непреодолимо препятствие. Тук се появява ролята на „подпомогнатия“ CSOP.

За разлика от типичния модел за дялово участие на потребителите, „подпомогнатият“ CSOP е адаптиран към обстоятелствата в конкретната ситуация, включително нуждите на енергийно уязвимите потребители.

Пример за такава помощ е Центърът за социални услуги в Прага (CSSP) – Žilinská в Чешката република. През 2020 г. градската администрация се съ-

гласява да финансира инсталирането на фотоволтаично (PV) съоръжение за снабдяване на Центъра с електричество, като по този начин се намаляват разходите за електроенергия. Градската управа планира част от тази инсталация да бъде продадена на жителите на приюта. В контекста на SCORE споменатите страни очакват да се стартира т.нар. „подпомогнат“ CSOP:

- до 25% от фотоволтаичната инсталация ще бъдат продадени на клиентите на Центъра за социални услуги (CSSP), желаещи да участват, което ги превръща в съсобственици и следователно в просуматори;
- дарения биха помогнали на тези жители да придобият дял от собствеността;
- разпределение на 25-50% от печалбите, получени от спестявания на електроенергия и от мерките за енергийна ефективност, сред „подпомогнатите“ участници в CSOP чрез специален разходен фонд

Възможност за бедните да станат просуматори

В резултат живущите в Центъра, които участват в проекта, се нуждаят от още по-малък първоначален капитал, за да се присъединят. На свой ред CSOP разпределя спестените пари от производството на електроенергия от БЕИ и от мерките за енергийна ефективност, според дяловете на живущите в Центъра, в специален разходен фонд; този фонд покрива разходите за личните им нужди, като например нов чифт ботуши, организирана екскурзия или музикален инструмент.

Втората цел на „подпомогнатия“ CSOP е да стимулира новите съсобственици да пестят електроенергия, да станат по-енергийно ефективни и – където е възможно – да ги обучава да станат енергийни консултанти. Подобен подход се планира в долината Суза (Италия) и в град Есен (Германия).

4

Обосновката за CSOP

Обосновката за CSOP

Моделите за дялово участие на потребителите са пряко свързани с текущите политически и социални приоритети и допринасят за улесняването на енергийния преход.

- **Преодоляване на инвестиционната пропаст:**
CSOP е алтернатива както за търговските проекти без местно участие, така и за енергийните проекти на граждани, които нямат достатъчно средства. Отключвайки неизползваните възможности за инвестиции във ВЕИ, CSOP допринася за постигането на общата цел – климатичен неутралитет.
- **Преодоляване на социалната пропаст:**
Чрез намаляване на бариерите по отношение на финансови активи, опит или време, CSOP е нископрагов финансов инструмент за приобщаване на потребителски групи, които досега са били недостатъчно представени и често дори изключени или незаинтересовани от гражданските енергийни инициативи.
- **Борба с енергийната бедност, като същевременно се избягват трансфери на социални средства и услуги:**
Тъй като уязвимите потребители се снабдяват с електроенергия от ВЕИ инсталацията и получават допълнителен доход от инвестицията си (след като заемите бъдат изплатени с печалбите), CSOP може да намали неравенствата, без да се разчита на трансфери на социални помощи и услуги.

Дава възможност на хората да определят своя живот

- **Насърчаване на приобщаването и демократичното участие чрез собственост**
Преходът в енергетиката изисква обществени и поведенчески промени, като от решаващо значение е да се повиши приобщаването на потребителите на електроенергия. Потребителската съсобственост, като учебен опит, насърчава приобщаването, предоставя допълнителни доходи, подобрява качеството на живот и стимулира (местната) икономика.
- **Принос към равнопоставеността и диверсификацията на участниците на пазара:**
Методът на финансиране на CSOP се основава на финансови инструменти (като кредит, обезпечен от общите съинвестиции или доверително дружество) за увеличаване на инвестициите на гражданите в енергетиката. CSOP може да се конкурира с търговски проекти на един либерализиран пазар. Той не измества търговските инвестиции и не пречи на малките проекти да се възползват от регулаторни облекчения.
- **Борба с изменението на климата в световен мащаб чрез стандартно решение:**
Сравнителният анализ показва, че Моделът за дялово участие на потребителите може да бъде въведен не само в Европа. Той е възможност за енергиен преход и в други страни по света, по-специално в развиващите се страни, където CSOP може да улесни достъпа до кредит, необходим за инвестиции във ВЕИ.

5 История на CSOP и добри практики

История на CSOP и добри практики

Проектът SCORE въвежда CSOP в електроенергийния сектор в Европа. Използва се същата логика като при изключително успешния проект ESOP (Employee Stock Ownership Plan), стартирал за първи път в САЩ.

- Луис О. Келсо представя Модел за дялово участие на потребителите CSOP (Consumer Stock Ownership Plan) в Централната калифорнийска долина през 1958 г., като дава възможност на местните фермери да станат собственици (съсобственици) на Valley Nitrogen Producers, Inc., завод за производство на торове, на които те са основни потребители.
- Местните фермери са мотивирани да станат просуматори, най-вече заради високите, завишени цени на торовете, определяни от олигопола на големите производители, контролиращи пазара.
- Първият CSOP постига голям успех: 4580 фермери стават собственици (съсобственици) на нов завод за безводен амонячен тор. Това включва обща инвестиция от 120 млн. щ. д. (днес около 1 млрд. щ. д.), финансирана главно от заем от Berkeley Bank of Cooperatives (Банката на кооперативите в Бъркли).

- Valley Nitrogen Producers, Inc. слага край на монопола върху производството на торове в Централната долина. Цената на торовете спада от 250 щ. д./тон на 66 щ. д./тон. По този начин фермерите спестяват над 1 млрд. щ. д. за 15 г. за закупуване на тор.
- Финансовата структура на CSOP се основава на същата логика като Модела за дялово участие на служителите (ESOP), създаден от Луис О. Келсо. Този модел е част от корпоративна Америка от 1956 г. През 2018 г. има над 6 600 модела ESOP и 3 200 модела, подобни на ESOP, с 14,5 млн. служители акционери (13% от работната сила в частния сектор), притежаващи активи за около 1,4 трилиона щ. д.

6 SCORE – новаторски CSOP за електроенергия от възобновяеми източници

В контекста на проекта SCORE, Моделът за дялово участие на потребителите (CSOP) се прилага за първи път във ВЕИ сектора. Той е тестван пилотно в три региона: град Прага в Чехия, град Есен в Германия и долината Суза в Италия.

Прага

Чешката столица има население от 1,3 млн. души и понастоящем финализира своя климатичен план, целящ намаляване на емисиите на парникови газове с 45% до 2030 г., като наред с другите дейности работи по създаването на общности за възобновяеми енергийни източници, принадлежащи на общността. Прага планира до края на 2030 г. да произвежда над 8% от общото си електроенергийно потребление от възобновяеми източници. Тези мерки се комбинират с мерки за енергийна ефективност, за да се намали сградното потребление на електроенергия чрез ВЕИ инсталации до ниско ниво (50 kWh/m²) и пасивен стандарт (15 kWh/m²).

През следващите години се очаква да се увеличи инсталираният капацитет на всички градски имоти (общински и жилищни сгради, общински предприятия и др.), като се постигне общо производство на електроенергия от възобновяеми източници от около 2,1 GWh годишно. Излишното производство на електроенергия трябва да се използва в обществени, административни и частни сгради, а икономите на електроенергия, вследствие на промените в потребителското поведение, се очаква да достигнат до 10%.

Пилотният проект трябва да бъде реализиран в периода 2021 – 2022 г. с подкрепата на SCORE, когато фотоволтаични панели с мощност от 2-3 MWp

Прага, © J. Wang Creative Commons License CC BY-SA 3.0 US.

ще бъдат инсталирани на градски и предимно училищни сгради. По този начин до 250 домакинства ще могат да станат съсобственици и инвеститори във ВЕИ, чието очаквано годишно производство на електроенергия трябва да надвиши три пъти потреблението им.

Община Прага и ВЕИ консултантите на Porsenna изпълняват чешкия пилотен проект с подкрепата на партньорите от консорциума SCORE. Нашият правен партньор в Чешката република е адвокатската кантора „Франк Болд“.

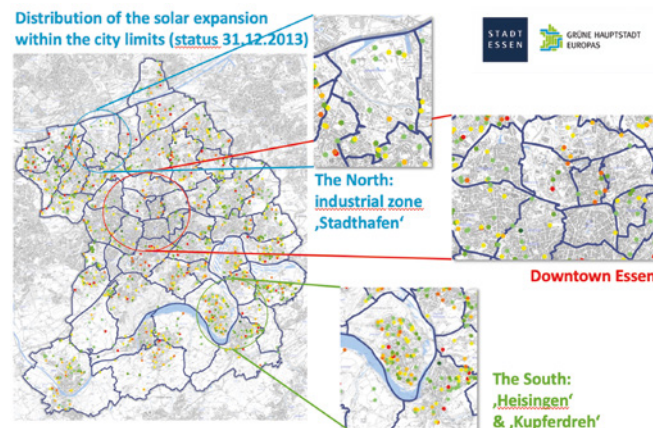

„Франк Болд“ е адвокатска кантора, която оперира в три държави от ЕС. Целта ѝ е да съчетае най-добрите практики в бизнеса и в нестопанските сектори, за да подкрепи визията за свободно и отговорно общество на различни равнища. Екипът включва топ експерти в различни области на правото: енергийно право, наука, изследвания и иновации, публично право, корпоративно право, съдебни спорове и договорно право.

В областта на бизнеса с чиста енергия кантората предлага задълбочени познания за законодателната среда, бизнес практиките и техническите въпроси в енергийните операции, както и опит с процедурите на държавните органи. Адвокатската кантора се справя с правовите нужди на десетки клиенти: производители на електроенергия и топлоенергия, инвеститори в зелена енергия, търговци на електроенергия и асоциации, свързани с всички тези дейности. Това е първата сертифицирана B Corporation в Чешката република, което я отличава като прозрачна, отговорна и социално високоефективна компания.

Есен

Разположен в най-западната част на Германия, в Северен Рейн-Вестфалия, с население от почти 600 000 души, Есен е мястото, където се намират централите на някои от най-големите енергийни компании в Германия, като напр. RWE AG, Evonik Industries AG, E.ON SE и Innogy SE. През 2017 г. Есен е провъзгласен за „Европейска зелена столица“ заради усилията, които полага за преминаването „от сиво към зелено“ и свързаните с този процес успешни трансформации. Към днешна дата около 1800 фотоволтаични съоръжения са инсталирани на обществени и частни сгради, работят близо 200 съоръжения за когенерация и се обсъжда производството на вятърна енергия. По отношение на потребителската собственост (съсобственост), Соларната кооперация „Есен“, в която членуват около 200 души, е монтирала фотоволтаични панели на 18 покрива, отдадени под наем от общината на символична цена, като цялата продукция на електроенергия е включена в обществената електрическа мрежа.

Националният проект за проверка на спестяванията на електроенергия – Strom Sparcheck, осъществен от партньора на SCORE, асоциацията Каритас, се изпълнява в Есен под наименованието EnergieSparService Essen и се управлява с голям успех от Neue Arbeit der Diakonie E.v. Градът желае да участва активно в по-нататъшното разширяване на БЕИ. Финансирането на планираните инвестиции в проекти за възобновяеми енергийни източници, с фокус върху регионалното самопотребление, трябва да бъде съфинансирано чрез добавка от 0,2 цента на консумиран кВтч за сертифицирано зелено електроснабдяване на града (приблизително 200 000 евро на година).

В срока на действие на проекта SCORE ще бъде пусната допълнителна инсталация от 650 kWp с помощта на частни (съвместни) инвестиции. Очаква се най-малко 200 домакинства да бъдат включени и да се превърнат от потребители в просуматори. Предвид годишното електроенергийно потребление на тези 200 домакинства и очакваните икономии на енергия от 368 kWh на домакинство, се предвижда икономии от електроенергия в резултат на промяната в потребителското поведение да възлезат на 73 600 kWh (368 kWh * 200 домакинства = 73 600 kWh) годишно.

Осъществяването на пилотния проект се управлява от общината на Есен и асоциацията Каритас Германия с подкрепата на партньорите от консорциума SCORE. Нашият юридически партньор в Германия е адвокатската кантора Becker Büttner Held.

BECKER BÜTTNER HELD

Becker Büttner Held (BBH) е партньорска фирма, обединяваща адвокати, одитори, данъчни консултанти и инженери, предоставящи изчерпателни консултации и съвети на общественения и частния сектор в областта на електроенергетиката, околната среда и инфраструктурата. BBH е една от водещите адвокатски кантори в Германия и Европа в тези области. BBH съветва своите клиенти по всички въпроси, касаещи веригата по създаване на енергийна стойност. С повече от 300 експерти (адвокати, инженери, данъчни съветници и одитори) и помощен персонал от над 300 служители, BBH помага на своите клиенти от офисите си в Берлин, Брюксел, Хамбург, Кьолн, Мюнхен, Ерфурт и Щутгарт, а също така има и няколко партньорски офиса в Европа чрез мрежата на асоциираните европейски енергийни консултанти e. V. (AEEC).

Долината Суза

Долината Суза е алпийска зона в северната част на Италия с 90 000 жители в 14 общини.

Пилотният проект SCORE тук се фокусира върху замяната на съществуващите блокови отоплителни съоръжения, работещи с дизелово гориво и петролни горива, с нови, захранвани с биомаса под формата на местно произведени дървесни стърготини.

Италианският пилотен проект предвижда електроцентралите на биомаса да бъдат разширени чрез ежегодно добавяне на 1,3 MWh на инсталиран PV капацитет. Приблизително 2200 домакинства ще се възползват от проекта, като променят своя източник на отопление и преминат от изкопаеми горива към използването на възобновяема електроенергия. Този процес е съпроводен от допълнителни мерки за енергийна ефективност.

Поради поведенчески промени, свързани със собствеността (съсобствеността) на новите инсталации, общото потребление на електроенергия се очаква да бъде намалено с 14% годишно. Домакинствата в региона консумират средно 3000 кВтч годишно. Ако приемем, че потреблението на електроенергия ще се намали с 14%, то тогава то ще възлезе на 2632 кВтч годишно, което ще доведе до годишни икономии на домакинство от 368 кВтч (3000 кВтч - 2632 кВтч = 368 кВтч).

Абатство Новалеса, построено през 12 в., където ще бъде инсталирана отоплителна система на биомаса, заместваща съществуващата неефективна дизелова инсталация

Местни партньори, отговарящи за италианския пилотен проект, са Политехническият университет в Торино (Politecnico di Torino), Кооперацията за управление на горите La Foresta, компанията Consorzio Forestale, управляваща горското стопанство, собственост на общините в долината, и социалната кооперация AMICO. Нашият правен партньор в Италия е адвокатската кантора DRBLEX.

DRBLEX е бутикова адвокатска кантора, специализирана в търговски и корпоративни въпроси, подпомагаща своите клиенти от офиси в Милано, Пескара и Лондон. Кантората предоставя широка гама от правни услуги по цялата верига на създаването на енергийната стойност, дава съвети и подкрепя както на частни клиенти, така и на обществени институции в областта на енергийното право, занимава се с изготвяне на договори, спазване на нормативната уредба и съдебни спорове.

В рамките на кантората DRBLEX проф. Андреа Борони предлага стратегически поглед върху цифровизацията на веригата за създаване на енергийна стойност чрез използването на водещи технологии на разпределените регистри, като блокова верига или блокчейн. В областта на възобновяемите енергийни източници адвокатската кантора DRBLEX и нейният помощен екип представляват клиенти при разработването на проекти, свързани с БЕИ и инфраструктурни проекти (по-специално проекти за производство на електроенергия от възобновяеми източници, съоръжения за съхранение на електроенергия, мащабни проекти, разпределение и инсталиране на жилищни слънчеви инсталации, недвижими имоти и финансиране на проекти).

7

Често задавани въпроси (FAQ)

Често задавани въпроси (FAQ)

Каква е разликата между CSOP и инвестиция на капиталовия пазар?

За разлика от инвестиционните фондове или други подобни, дяловото участие на потребителите (съсобственост), предоставено от CSOP, не подлежи на регулациите на капиталовия пазар. Обикновено CSOP инвестира само в един местен проект, след което – обратно на инвестиционните фондове – експлоатира БЕИ съоръжението, така че той функционира оперативно извън финансовия сектор. По отношение на ограничения брой лица, т.е. потребителите на електроенергия, живеещи в близост до БЕИ съоръжението, при финансирането на CSOP няма първично публично предлагане.

Акциите не се търгуват на финансовите пазари. Освен това оперативната компания CSOP обикновено притежава контролен акционерен дял във БЕИ съоръжението, което тя администрира и експлоатира.

Каква е връзката между CSOP и БЕИ кооперациите?

CSOP допълва БЕИ кооперацията, а не я замества. Принципът „един член – един глас“ на кооперацията може да се окаже пречка при партньорството с малки и средни предприятия и търговски инвеститори, тъй като тези съинвеститори обикновено предпочитат правото на глас да бъде пропорционално на тяхното участие.

Освен това се отчита, че необходимостта от представителство в управителните и надзорните органи

се явява пречка за общински инвестиции. Това се дължи на факта, че кооперативното право не признава правото на делегиране, познато от законодателството, отнасящо се до акционерните дружества.

Поради тези причини в съвместните проекти понякога се създават дружества със специална цел. CSOP включва стандартно дружество със специално предназначение (доверително дружество), но с определена структура на управление, която защитава интересите на потребителите акционери. Същевременно им се предоставя право на глас, което е пропорционално на тяхното дялово участие, като се спазва моделът на управление според RED II за общностите за възобновяема енергия (виж по-горе стр. 7). По този начин се позволява прякото участие на общините и стратегическите партньори, като същевременно се защитават интересите на местните заинтересовани участници.

Освен това CSOP е алтернатива в Източна Европа, където енергийните проекти на гражданите все още са рядкост, а кооперативният модел понякога се свързва със социалистическото минало.

Кой може да инвестира в CSOP?

Емпирични проучвания (напр. Yildiz et al. 2015) показват, че гражданските енергийни модели обикновено включват хомогенна група инвеститори (мъже, на възраст над 50 години, заможни, висококвалифицирани). Тъй като бизнес моделът на CSOP заимства възможностите на корпорацията, той дава възможност за участие на уязвими потребители, които досега са били недостатъчно представени (обикновено домакинства с ниски доходи като самотни родители, безработни, пенсионери и др.). По този начин моделите за дялово участие на потребители са по-приобщаващи от установените бизнес модели.

Подготвя се онлайн калкулатор, който позволява симулация на настройките, проследяване на амортизацията и предимствата на инвестициите в CSOP.

С този динамичен интерактивен инструмент ще могат да се изчисляват индивидуалните параметри на вашите CSOP проекти.

www.score-h2020.eu

Image by Daniel RiCaFoS from Unsplash

Перспективите на CSOP

Моделът за дялово участие на потребителите може да изиграе ролята на важен „мост“ при финансирането на граждански енергийни проекти, тъй като разширява предимствата на кооперациите (кооперативите) за възобновяеми енергийни източници, особено в случаите, когато проектите включват много различни съинвеститори или когато моделът на кооперацията не е осъществим по други причини. Това особено важно за Източна Европа, където гражданските енергийни проекти все още са рядкост и където кооперативният модел е свързан със социалистическото минало.

Това е от особено значение при „споделянето на електроенергия“, както е заявено от новата правна европейска рамка (вж. по-горе страница 7). В параграф 71 на Директивата (ЕС) относно насърчаването на използването на енергия от възобновяеми източници (RED II) е предвидено: „Общностите за възобновяема енергия трябва да могат да споделят помежду си електроенергия, която се произвежда от техните инсталации, собственост на общността“.

Все по-важно ще става привличането на професионални оператори, особено в проектите за клъстери за възобновяема електроенергия, които са насочени към свързването на сектори и предполагат споделяне и съхранение на електроенергия, в е-мобилността, когенерацията и т.н., тъй като вероятно ще се окаже, че експлоатацията и поддръжката на инфраструктурата изискват такива специалисти поради сложността си. В този контекст CSOP предоставя стандартен модел на управление, който защитава интересите на местните партньори по отношение на техните съинвеститори.

Още информация

Понастоящем финансирането на CSOP се осъществява по проекта SCORE пилотно в три региона: долината Суза (Италия), град Есен (Германия) и град Прага (Чехия). В тези пилотни общини съществуват проекти за възобновяема енергия, които ще се разширяват в общностен мащаб с активното участие на местните държавни органи, за да се включат потребителите и гражданите, живеещи там.

Около 30 общини в цяла Европа (Италия, Германия, Чехия, Полша, България, Испания, Португалия, Нидерландия, Франция) са се превърнали в т.нар. „градове-последователи“, подкрепени от консорциума SCORE за възпроизвеждане на CSOP модела на местно равнище.

Проектът SCORE е финансиран от рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“ на Европейския съюз, съгласно споразумението за безвъзмездна помощ № 784960.

Още литература

Lowitzsch, J., ed. (2019). Energy Transition: Financing Consumer Co-Ownership in Renewables. Cham: Springer International Publishing.

Lowitzsch, J. (2019). *Investing in a Renewable Future – Renewable Energy Communities, Consumer (Co-)Ownership and Energy Sharing in the Clean Energy Package*. Claeys & Casteels Law Publishers.

Lowitzsch, J. & Hanke, F. (2019). *Consumer (Co-)Ownership in Renewables, Energy Efficiency and the Fight Against Energy Poverty – a Dilemma of Energy Transitions*. RELP 9, Vol 4 pp. 5–21, Claeys & Casteels Law Publishers BV 9(3):5–21.

Lowitzsch, J., Hoicka, C., van Tulder, F. (2019). *Renewable Energy Communities under the 2019 European Clean Energy Package – Governance Model for the Energy Clusters of the Future?*. Renewable & Sustainable Energy Reviews.

Lowitzsch, J. (2020). “Consumer Stock Ownership Plans (CSOPs) – the Prototype Business Model for Renewable Energy Communities”, *Energies* 2020, 13, 118

За повече информация посетете

www.score-h2020.eu

Проектът SCORE се изпълнява от консорциум с координатор Европейския университет Viadrina Frankfurt (Oder) в партньорство със следните организации:

[Center for the Study of Democracy](#) | [Hlavní město Praha](#) | [Stadt Essen](#) | [Climate Alliance](#) | [co2online](#) | [Consorzio Forestale, Regione Poveriera](#) | [Cooperativa La Foresta](#) | [Cooperativa Sociale Amico](#) | [Deutscher Caritas Verband](#) | [Federacja Konsumentów](#) | [Politecnico di Torino](#) | [Porsenna](#).

За повече информация посетете

www.score-h2020.eu

